

Sygn. akt III UK 14/11

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania T. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o wysokość świadczenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 30 września 2011 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 27 października 2010 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Decyzją z dnia 5 sierpnia 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeliczył emeryturę wnioskodawcy T. M. doliczając do okresów składkowych okres zatrudnienia w Radiu L. od 1 lutego 2005 r. do 31 maja 2005 r. Organ rentowy w powyższej decyzji nie uwzględnił do stażu pracy wnioskodawcy okresu pełnienia zawodowej służby wojskowej, ponieważ z tego tytułu wnioskodawca ma ustaloną emeryturę w Wojskowym Biurze Emerytalnym.

Odwołanie od tej decyzji złożył wnioskodawca.

Wyrokiem z dnia 29 lipca 2010 r. Sąd Okręgowy – Sąd Ubezpieczeń Społecznych między innymi oddalił odwołanie (pkt I.).

Sąd Okręgowy ustalił, że w sprawie już prawomocnie zakończonej, w dniu 18 lutego 2005 r. T. M. złożył wniosek o ustalenie mu prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Decyzją z dnia 14 kwietnia 2005 r. organ rentowy ustalił ubezpieczonemu prawo do emerytury uwzględniając staż pracy w wymiarze 30 lat, 3 miesięcy i 29 dni, w tym 30 lat i 29 dni okresów składkowych oraz 3 miesiące okresów nieskładkowych. Jednocześnie organ rentowy poinformował ubezpieczonego, że do stażu pracy nie uwzględniono okresu pełnienia zawodowej służby wojskowej, gdyż z tego tytułu już ma on ustalone prawo do emerytury. Wypłata świadczenia została zawieszona z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia. T. M. złożył odwołanie od tej decyzji. Wyrokiem z dnia 27 września 2005 r., Sąd Okręgowy – Sąd Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. Wyrokiem z dnia 18 stycznia 2007 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 27 września 2005 r.

Rozpatrywana sprawa wynika z wniosku z dnia 9 lipca 2009 r. o przeliczenie świadczenia z uwzględnieniem do stażu pracy okresu służby wojskowej oraz okresu zatrudnienia w Radiu L. S.A. od 1 lutego 2005 r. do 31 maja 2005 r.

Sąd Okręgowy rozpatrując konsekwencje prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawie VIII U .../05 uznał, że nie zachodzi sytuacja powagi rzeczy osądzonej, gdyż postępowaniem niniejszym objęte jest żądanie przeliczenia świadczenia nie

tylko z uwzględnieniem zawodowej służby wojskowej, ale także z uwzględnieniem okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Radiu L. Sprawa dotyczy nowej decyzji, od której wnioskodawcy przysługuje odwołanie do Sądu. Odwołanie było bezzasadne bo stosownie do art. 5 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości nie uwzględnia się okresu zawodowej służby wojskowej, jeżeli z ich tytułu ustalono prawo do świadczeń pieniężnych określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych.

Wnioskodawca zaskarżył pkt I. wyroku Sądu Okręgowego apelacją.

Postanowieniem z dnia 27 października 2010 r. Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok w punkcie I i odrzucił odwołanie (pkt I.).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania z uwagi na powagę rzeczy osądzonej (art. 379 pkt 3 k.p.c.) uwzględnioną przez sąd drugiej instancji z urzędu (art. 378 § 1 k.p.c.). Sąd Apelacyjny – po analizie akt sprawy VIII U .../05 dotyczącej odwołania T. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 kwietnia 2005 r. rozstrzygniętej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 27 września 2005 r. – uznał, że w wyroku tym rozstrzygnięto o identycznym roszczeniu jak w sprawie niniejszej w kwestii zaliczenia ubezpieczonemu do stażu pracy okresu pełnienia zawodowej służby wojskowej. W rozpoznawanej sprawie zachodziła tożsamość stron, tożsamość roszczenia oraz tożsamość stanu prawnego, jak w sprawie VIII U .../05. Zachodziła zatem powaga rzeczy osądzonej (art. 199 § pkt 2 k.p.c.).

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w jego pkt I. zaskarżył skargą kasacyjną wnioskodawca. Skargę oparto na podstawie procesowej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) i zarzucono naruszenie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c. i art. 365 § 1 k.p.c. przez odrzucenie odwołania wnioskodawcy od decyzji organu rentowego z dnia 5 sierpnia 2009 r. w sytuacji, gdy wcześniej odwołanie od tej decyzji nie było przedmiotem prawomocnego rozstrzygnięcia Sądu.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji i pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie zwrotu kosztów procesu za postępowanie kasacyjne.

W uzasadnieniu podstawy skargi wskazano, że jeżeli sąd nie rozpoznał wcześniej odwołania od określonej decyzji to nie ma podstaw do odrzucenia odwołania na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny błędnie uznał, że rzecz osądzona obejmuje każde kolejne odwołanie od decyzji ZUS, jeżeli tylko dotyczy ono kwestii prawnej zasadności określonego żądania wnioskodawcy, która była już poprzednio przedmiotem prawomocnego rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W odniesieniu do spraw ubezpieczenia społecznego znaczenie instytucji procesowej powagi rzeczy osądzonej musi być ustalane z uwzględnieniem reguł postępowania odrębnego w tych sprawach. Rozstrzygnięcia sądowe w sprawach z tego zakresu ustalają treść łączącego strony stosunku prawnego w chwili wyrokowania. Nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia mogą spowodować przekształcenie treści praw i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone spełnienie się lub upadek przesłanek materialnoprawnych prawa do świadczeń. Zasadą rządzącą tymi stosunkami jest właśnie możliwość wzruszenia ustaleń stanowiących podstawę faktyczną prawomocnych orzeczeń, także przez wydanie nowej decyzji organu rentowego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 3 października 1996 r., II UZP 18/96, OSNAPiUS 1997 nr 7, poz. 117, a poprzednio uchwałę z 20 września 1978 r., II UZP 7/78, OSNCP 1979 nr 3, poz. 48, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 1984 r., II URN 131/83, OSNCP 1984 nr 10, poz. 177, wyrok z 8 października 1986 r., II URN 182/86, OSNCP 1987 nr 12, poz. 212, postanowienie z 14 stycznia 1997 r., II UKN 50/96, OSNAPiUS 1997 nr 17, poz. 328, wyrok z 5 sierpnia 1999 r., II UKN 231/99, OSNAPiUS 2000 nr 19, poz. 734 i wyrok z 8 lipca 2005 r., I UK 11/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 98).

Zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące naruszenia przez Sąd przepisów prawa procesowego – art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c. i art. 365 § 1 k.p.c. – okazały się uzasadnione.

Prawomocny wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 września 2005 r., sygn. akt VIII U .../05, kończył postępowanie wynikające

z odwołania od decyzji z 14 kwietnia 2005 r. Natomiast sprawa niniejsza wynika z wniosku złożonego do organu rentowego w dniu 9 lipca 2009 r., a w zakresie postępowania sądowego – z odwołania od decyzji z dnia 5 sierpnia 2009 r. Jest zatem oczywiste, że obie porównywane sprawy dotyczą różnych odwołań od odrębnych decyzji organu rentowego. Nie ma racji Sąd drugiej instancji, który ocenę przesłanek *res iudicata* (to samo roszczenie między tymi samymi stronami) odrywa od szczególnej zasady dochodzenia „roszczeń” w sprawach ubezpieczeń społecznych, że ubezpieczony ma prawo zaskarżania każdej decyzji organu rentowego do sądu. Zgodnie z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), odwołanie do sądu przysługuje od każdej decyzji organu rentowego (z wyjątkiem decyzji przyznającej świadczenie w drodze wyjątku oraz od decyzji odmawiającej przyznania takiego świadczenia, a także od decyzji w sprawach o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne). Wydanie przez organ rentowy nowej decyzji, także co do świadczenia będącego przedmiotem wcześniejszej sprawy zakończonej prawomocnym wyrokiem sądu, uprawnia ubiegającego się o świadczenie do wniesienia odwołania do sądu i odwołanie to, co do zasady, podlega merytorycznemu rozpoznaniu przez sąd (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2007 r. I UK 266/0; OSNP 2008/5-6/7).

Ponieważ podstawa skargi kasacyjnej dotycząca naruszenia przepisów postępowania okazała się uzasadniona zasadny jest jej wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku, w którym, na skutek błędnie zastosowanego art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. – nie rozstrzygnięto o zarzutach apelacji (art. 398¹⁵ k.p.c.).